

ROLA KRAJOWEGO SYSTEMU WYKRYWANIA SKAŻEŃ I ALARMOWANIA W SYSTEMIE OBRONNYM PAŃSTWA W DOBIE AKTUALNYCH ZAGROŻEŃ

THE ROLE OF THE NATIONAL WARNING AND REPORTING SYSTEM IN DEFENSE SYSTEM TIMES OF CURRENT THREATS

Sławomir Kleszcz¹

INSTYTUT SYSTEMÓW BEZPIECZEŃSTWA I OBRONNOŚCI
WYDZIAŁ LOGISTYKI WAT

Streszczenie: W artykule omówiono wybrane zagadnienia związane z rolą krajowego systemu wykrywania skażeń i alarmowania w systemie obronnym państwa. Wyjaśniono istotę jego funkcjonowania oraz zachodzące wewnętrzne relacje. Podjęto również próbę wskazania dalszych kierunków jego doskonalenia i rozwoju.

Abstract: The article discusses selected issues related to the role of the national warning and reporting system in the defense system of the state. Explains the essence of its functioning and internal realities. It is an attempt to indicate further directions of its improvement and development.

Słowa kluczowe: obronność państwa, krajowy system wykrywania i alarmowania, zarządzanie kryzysowe.

Keywords: state defense, national warning and reporting system, crisis management.

Wstęp

Nie ulega wątpliwości, że obecnie strategiczne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego podlega niezwykle dynamicznym zmianom. Coraz bardziej widoczny

¹ Sławomir Kleszcz, dr, pracownik naukowo-dydaktyczny Instytutu Systemów Bezpieczeństwa i Obronności WAT. Zainteresowania naukowe: zarządzanie kryzysowe w systemie bezpieczeństwa narodowego, obrona przed bronią masowego rażenia; e-mail: slawomir.kleszcz@wat.edu.pl.
Sławomir Kleszcz, Ph.D., researcher and teacher of the Institute of Security and Defense Systems WAT. Research interests: crisis management in the national security system, defense against weapons of mass destruction; e-mail: slawomir.kleszcz@wat.edu.pl.

staje się rozłam na wielu polach między globalizacją a interesami państw narodowych. Proces globalizacji, który miał stwarzać pewne warunki stabilizacji bezpieczeństwa, spotyka się z narastającym sprzeciwem w różnych miejscach naszego świata zarówno w państwach rozwijających się, jak i rozwiniętych. Przybiera on rozmaite formy i staje się coraz częściej napędem nieistniejących do tej pory nowych ruchów społecznych i politycznych. Mają one zróżnicowane propozycje programowe, które niejednokrotnie w znacznym stopniu różnią się od dotychczas przyjętych w liberalnym obszarze europejskich kultur demokratycznych państw.

Ład oparty na prawie międzynarodowym podlega różnorodnym wstrząsom. Źródłem tego są dążenia i ambicje poszczególnych państw do odgrywania ważniejszej roli w wymiarze regionalnym czy też globalnym.

Przykładem tego jest Federacja Rosyjska, która otwarcie deklaruje, że uznaje NATO za główne zagrożenie dla swojego bezpieczeństwa, mimo licznych działań Sojuszu Północnoatlantyckiego na jego defensywny charakter². Obecnie zaangażowana w konflikty na Ukrainie i w Syrii. Utrzymuje silne kontyngenty wojskowe w pobliżu Gruzji w Armenii, Abchazji oraz byłych republikach w Kazachstanie, Tadżykistanie czy Kirgistanie. Posiada bazy na morzach, w tym Morzu Śródziemnym (Tartus w Syrii). W znaczący sposób rozbudowuje swój potencjał w Zachodnim Okręgu Wojskowym, tym samym ponownie przyjmuje rolę poważnego gracza, z którym należy się liczyć, kształtującego bezpieczeństwo w wymiarze europejskim i światowym. Mając to na uwadze, Rosję należy postrzegać jako poważne zagrożenie dla światowego bezpieczeństwa. Między innymi z powodu historycznie ukształtowanych imperialnych ambicji. Niepokojące jest również to, że obecnie USA nie potrafi określić w sposób zdecydowany własnej klarownej strategii wobec wzrastających dążeń i zapędów Rosji.

Innym niepokojącym zjawiskiem, kształtującym środowisko bezpieczeństwa, są aktorzy niepaństwowi (korporacje międzynarodowe, organizacje pozarządowe, ruchy społeczne czy grupy ekstremistyczne), to bardzo szerokie i zróżnicowane grono, o skrajnie odmiennych motywacjach oraz sposobach i celach działania. Należy mieć świadomość, że w przyszłości śledzenie ich działań będzie coraz trudniejsze. Mogą oni podejmować próby pozyskania dostępu do coraz nowszych technologii, w tym również środków wywołujących czynniki użycia broni masowego rażenia, przyjętych w nomenklaturze NATO, jako CBRN (czynniki chemiczne (C), biologiczne (B), radiacyjne i nuklearne (RN)). Należy również liczyć się z tym, że niektórzy wytworzą własne, zaawansowane i niedostępne instytucjom państwowym rozwiązania³.

Niezwykle istotnym, a obecnie powszechnym zagrożeniem transnarodowym jest terroryzm, co gorsze – w przyszłości może rozwinąć się w bioterroryzm. Stanowi on niebezpieczeństwo dla życia obywateli, stabilności demokratycznych instytucji, infrastruktury państwa oraz ładu międzynarodowego, w tym także w wymiarze globalnym.

² Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej, MON, maj 2017.

³ Ibidem.

Najbardziej dzisiaj rozpowszechnioną odmianą terroryzmu jest terroryzm motywowany radykalną ideologią islamską. Charakterystyczna dla niego jest próba przeniesienia swej aktywności do wnętrza świata zachodniego poprzez intensyfikację zjawiska terroryzmu rodzimego oraz inspirowanie prowadzenia tzw. indywidualnego dżihadu.

Nie ulega wątpliwości, że szczególnie negatywne skutki dla świata niesie proliferacja broni masowego rażenia. Można ją sprowadzić do trzech „czarnych scenariuszy”:

- „anarchii nuklearnej” w wyniku rozpadu globalnego reżimu nieproliferaacji (opartego na Układzie o nieproliferaacji broni jądrowej);
- destabilizacji państwa dysponującego bronią jądrową;
- uzyskania dostępu do środków nuklearnych przez podmioty niepaństwowe, w szczególności organizacje terrorystyczne.

W tym ostatnim przypadku technicznie najłatwiejsze może być wykorzystanie konwencjonalnego ładunku wybuchowego do rozpylenia materiałów radioaktywnych (tzw. brudna bomba)⁴, czy też akty dywersji w obiektach energetyki jądrowej.

1. System Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – zdolność reagowania na zagrożenia

W obliczu współczesnych zagrożeń każde państwo powinno posiadać odpowiednie struktury, których interoperacyjność będzie warunkowała powodzenie w zakresie działań podejmowanych na rzecz zwalczania negatywnych zjawisk. Środowisko bezpieczeństwa jest niezwykle dynamiczne, obfituje w liczne zagrożenia, wyzwania i ryzyko. Coraz bardziej są one nieprzewidywalne, z uwagi na zmieniający się charakter – ciągle powstają nowe, jedne słabną, zaś drugie się nasilają.

Misja Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej wynika z wartości, potrzeb celów i interesów narodowych⁵.

W tym miejscu warto przywołać zapisy wynikające z dokumentu „Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”, które jasno precyzują, że Rzeczpospolita Polska zapewnia bezpieczeństwo państwa i obywateli poprzez stwarzanie warunków do realizacji interesów narodowych i osiągnięcia celów strategicznych. Interesy narodowe określa art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Z nich wynikają interesy narodowe w dziedzinie bezpieczeństwa, do których między innymi należą⁶:

- dysponowanie skutecznym narodowym potencjałem bezpieczeństwa zapewniającym gotowość i zdolność do zapobiegania zagrożeniom, w tym odstraszania, obrony i ochrony przed nimi oraz likwidowania ich następstw;

⁴ Stanisław Koziej – Identyfikacja zagrożeń globalnych dla bezpieczeństwa międzynarodowego.

⁵ W. Kitler, Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania systemu, AON, Warszawa 2013, s. 314.

⁶ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014.

- ochrona indywidualna i zbiorowa obywateli przed zagrożeniami dla ich życia i zdrowia oraz przed naruszeniem, utratą lub degradacją istotnych dla nich dóbr (materialnych i niematerialnych).

Z powyższego wynikają zasadnicze cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa:

1. Utrzymywanie i demonstrowanie gotowości zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcjonowania ryzyk i przeciwdziałania zagrożeniom;
2. Doskonalenie zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego, a zwłaszcza jego elementów kierowania, w tym zapewnienie niezbędnych zasobów i zdolności;
3. Zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego poprzez doskonalenie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz systemu monitorowania, powiadamiania, ostrzegania o zagrożeniach i likwidowania skutków klęsk żywiołowych oraz katastrof, a także wdrożenie rozwiązań prawnych i organizacyjnych w zakresie systemu ochrony ludności oraz obrony cywilnej;
4. Doskonalenie i rozwój krajowego systemu zarządzania kryzysowego w kierunku zapewnienia jego wewnętrznej spójności i integralności oraz umożliwienia niezakłóconej współpracy w ramach systemów zarządzania kryzysowego organizacji międzynarodowych, których Polska jest członkiem.

W polityce bezpieczeństwa Polski, podobnie jak i innych państw, zaobserwować można stałą tendencję wzrostu znaczenia problematyki zarządzania kryzysowego, w tym ochrony cywilnej, planowania cywilnego, ochrony infrastruktury krytycznej oraz współpracy cywilnowojskowej. Wiąże się to niewątpliwie z nowymi zagrożeniami, przed jakimi stoi nasz kraj, a także z rosnącą współzależnością poszczególnych sektorów gospodarki i całego życia społecznego od zaawansowanych technologii, systemów energetycznych, transportowych i teleinformatycznych. Zmienia się charakter współczesnych zagrożeń, a społeczeństwo polskie staje przed problemami nie tylko klęsk naturalnych, ale i technologicznych, a także aktów terroru.

Organy władzy odgrywają zasadniczą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa, z uwagi na posiadanie formalnego mandatu do stanowienia prawa państwowego, zarządzania państwem, kontroli przestrzegania funkcjonujących reguł prawnych oraz egzekwowania i wymuszania swobodnego przymusu państwowego regulującego obszar bezpieczeństwa. Administracja publiczna z jej organami posiada bardzo rozległe funkcje oraz szerokie uprawnienia, by stosując regulacje prawne, zarządzać różnymi dziedzinami z życia społecznego.

Zarządzanie bezpieczeństwem, stanowiące podstawę zarządzania kryzysowego, jest jednym z najważniejszych działań państwa mających na celu zapewnienie jego bytu i rozwoju w zmiennych uwarunkowaniach środowiska bezpieczeństwa: politycznego, ekonomicznego, społeczno-kulturowego oraz militarnego.

Zarządzanie kryzysowe jest najistotniejszym elementem systemu bezpieczeństwa państwa, stanowiąc o jego zdolności bądź jej braku do sprostanienia wyzwaniom,

przeciwstawiania się zagrożeniom, wykorzystania szans będących pochodnymi tych pierwszych. W związku z tym problematyka zakresu zarządzania kryzysowego przesądza de facto, czy państwo posiada konceptualną gotowość do działań w warunkach pokoju, kryzysu i wojny, w postaci odpowiednich sił i środków, czy też nie jest do tego zdolne⁷.

Elementami w zarządzaniu kryzysowym są z jednej strony podmioty ratownicze, takie jak: straż pożarna, medyczne zespoły wyjazdowe, służby utrzymania porządku publicznego, czyli policja i straże miejskie, z drugiej zaś strony, władze administracji publicznej – wójtowie, starostowie, wojewodowie, czy wreszcie ministrowie i premier. Istotnymi podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu kryzysowym są Siły Zbrojne RP, a także prywatni przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe.

Integrację systemu można postrzegać z co najmniej dwóch perspektyw. Po pierwsze, należy mówić o integracji poziomej, polegającej na skupieniu w jednym ośrodku koordynacyjnym wszystkich niezbędnych dla rozwiązania sytuacji kryzysowej sił i środków. Na poziomie rządowym, ten rodzaj integracji przejawia się w skupieniu wszystkich kompetencji z zakresu zarządzania kryzysowego w rękach Rządowego Centrum Bezpieczeństwa. Na poziomie wojewódzkim takim ośrodkiem koordynująco-decyzyjnym jest wojewoda mający do dyspozycji zespolone i niezespolone służby, inspekcje i straże. Drugi, równie istotny aspekt integracji systemu zarządzania kryzysowego, to integracja pionowa, dzięki której ośrodki decyzyjne ulokowane na kolejnych szczeblach podziału administracyjnego państwa tworzą spójną, połączoną więzami funkcjonalnymi całość.

Reagowanie na zagrożenia czynnikami masowego rażenia (CBRN) – czynniki chemiczne (C), biologiczne (B), radiacyjne i nuklearne (RN) – (C) oraz zdolność do radzenia sobie z ich skutkami, nabiera w ostatnich latach ogromnego znaczenia dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznościom funkcjonującym w aktualnych warunkowaniach i tendencjach zagrożeń płynących między innymi z nasilenia zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Postęp cywilizacyjny paradoksalnie powoduje wzrost różnych zagrożeń, głównie antropogennych, dla człowieka i szeroko rozumianego środowiska. Bezdyskusyjnie istnieje potrzeba budowania i tworzenia warunków do efektywnego przeciwdziałania negatywnym skutkom tych zagrożeń. Warunkiem skuteczności przeciwdziałania w pierwszej kolejności jest wszechstronna wiedza dotycząca natury i źródeł tych zagrożeń. Z całego spektrum zagrożeń szczególną specyfiką charakteryzują się zagrożenia skażeniami. Skażenia mogą mieć ogromny wachlarz źródeł, następstw co do rodzaju, skali i tempa narastania oraz potrzeb i możliwości ograniczenia, czy likwidacji ich skutków. Potencjalne źródła skażeń zarówno w czasie pokoju, kryzysu, jak i wojny to zasoby gospodarki i przemysłu, które w procesie działalności wykorzystują (stosują) Toksyczne Środki Przemysłowe

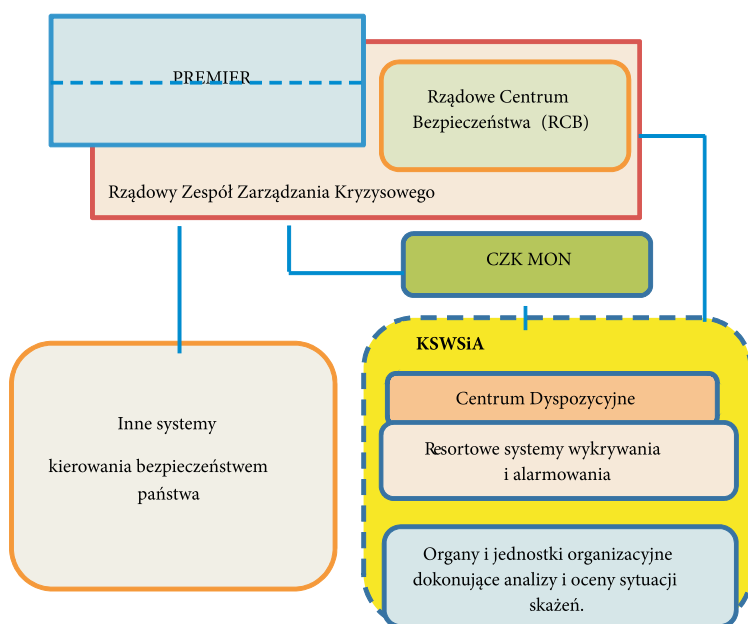
⁷ J. Gryz, W. Kitler, System reagowania kryzysowego, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2012, s. 42.

(TŚP)⁸. Pod tym pojęciem należy rozumieć toksyczne i promieniotwórcze substancje w dowolnym stanie skupienia przetwarzane lub transportowane czy też gromadzone w gospodarce, medycynie lub działalności wojskowej.

2. Krajowy System Wykrywania Skażeń i Alarmowania (KSWSiA)

W Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonuje wiele instytucji i organizacji, które statutowo (na podstawie aktów prawnych), lecz w różny sposób, realizują podstawowe zadania państwa w zakresie ochrony przed skażeniami. Posiadają one różną podległość, funkcjonują na co dzień autonomicznie, posługując się często różnymi procedurami.

Celem działania KSWSiA jest zapewnienie współdziałania systemów realizujących zadania w zakresie monitorowania, wykrywania i alarmowania o skażeniach na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz prowadzenia działań interwencyjnych poprzez osiągnięcie jednolitości funkcjonowania oraz wzajemnej interoperacyjności. Jednocześnie KSWSiA jest źródłem informacji o skażeniach w ramach systemu zarządzania kryzysowego (rys. 1).

Rys. 1. Miejsce KSWSiA w strukturze zarządzania kryzysowego

Źródło: Plan współdziałania jednostek organizacyjnych wchodzących w skład jednolitego KSWSiA

⁸ Toksyczne lub promieniotwórcze substancje w postaci stałej, ciekłej lub gazowej. Substancje te mogą być produkowane lub wykorzystywane w zakładach przemysłowych, medycynie, wojsku oraz innych gałęziach gospodarki narodowej.

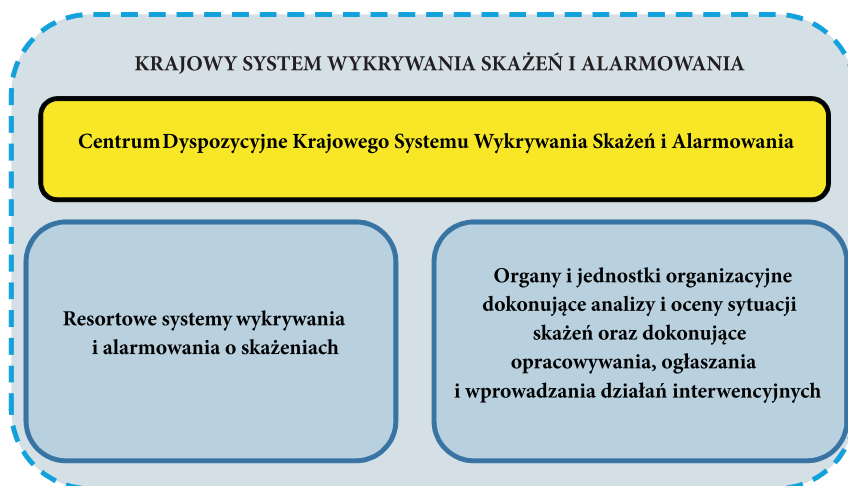
2.1. Podstawy prawne funkcjonowania

Funkcjonowanie KSWSiA reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach. Rozporządzenie określa organizację i warunki przygotowania oraz sposób funkcjonowania systemów obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach na terytorium RP oraz właściwość organów w tych sprawach, dla zapewnienia zewnętrznego bezpieczeństwa państwa i sprawowania ogólnego kierownictwa w dziedzinie obronności kraju.

Rozporządzenie nie zmienia również podległości poszczególnych elementów KSWSiA, nadaje jednak Ministrowi Obrony Narodowej szczególne uprawnienia. Otóż sprawuje on nadzór i koordynuje funkcjonowanie krajowego systemu za pomocą Centrum Dyspozycyjnego, którego rolę pełni Centralny Ośrodek Analizy Skażeń. W przypadku jego uruchomienia, CD KSWSiA zapewnia koordynację działania systemów tworzących KSWSiA.

2.2. Struktura i zadania

W skład KSWSiA wchodzi resortowe systemy wykrywania i alarmowania o skażeniach oraz organy i jednostki organizacyjne dokonujące analizy i oceny sytuacji skażeń, a także opracowywania, ogłaszania i wprowadzania działań interwencyjnych (rys. 2).

Rys. 2. Ogólna struktura KSWSiA

Źródło: Opracowanie własne

Krajowy System Wykrywania Skażeń i Alarmowania tworzą:

1. Systemy wykrywania i alarmowania o skażeniach:
 - system wykrywania skażeń Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej – nadzorowany przez Ministra Obrony Narodowej;
 - sieci i systemy nadzoru epidemiologicznego i kontroli chorób zakaźnych w kraju oraz krajowe punkty kontaktowe dla międzynarodowych systemów nadzoru nad zagrożeniami zdrowia lub życia dużych grup ludności – nadzorowane przez ministra właściwego do spraw zdrowia;
 - system stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych i placówek prowadzących pomiary skażeń promieniotwórczych, których działania koordynuje Prezes Państwowej Agencji Atomistyki;
 - nadzorowane przez wojewodów wojewódzkie systemy wykrywania i alarmowania oraz wojewódzkie systemy wczesnego ostrzegania o zagrożeniach;
 - nadzorowany przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej system alarmowania o zagrożeniach i skażeniach, określony w Krajowym Planie Zwalczenia Zagrożeń i Zanieczyszczeń Środowiska Morskiego.
2. Organy i jednostki organizacyjne dokonujące analizy i oceny sytuacji skażeń oraz dokonujące opracowywania, ogłaszania i wprowadzania działań interwencyjnych:
 - jednostki organizacyjne prowadzące działania interwencyjne w sytuacji wystąpienia skażeń nadzorowane przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych i administracji;
 - formacje obrony cywilnej, przeznaczone do monitoringu, wykrywania i rozpoznania skażeń oraz alarmowania o skażeniach;
 - inne organy i jednostki organizacyjne dokonujące obserwacji, pomiarów i powiadamiania o skażeniach na terenie kraju, włączone do systemów na podstawie umów i porozumień.

Systemy te funkcjonują lub są uruchamiane i rozwijane, w ramach jednolitego systemu wykrywania skażeń i alarmowania zwanego właśnie Krajowym Systemem Wykrywania Skażeń i Alarmowania, którego celem jest zapewnienie współdziałania systemów realizujących zadania w zakresie monitorowania, wykrywania i alarmowania o skażeniach na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez osiągnięcie jednolitości funkcjonowania oraz wzajemnej interoperacyjności. Jednocześnie Krajowy System Wykrywania Skażeń i Alarmowania jest źródłem informacji o skażeniach w ramach systemu zarządzania kryzysowego. Odbiorcą informacji jest, utworzone na podstawie Ustawy o zarządzaniu kryzysowym, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa.

Do zadań Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania należą:

1. Realizacja sojusznicznych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej oraz zobowiązań wynikających z ratyfikowanych porozumień międzynarodowych, w zakresie obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wprowadzanie przedsięwzięć dotyczących ochrony przed skażeniami i związanych z tym stanów alarmowych, których wprowadzanie realizowane jest na polecenie Prezesa Rady Ministrów.
3. Monitorowanie, wykrywanie i rozpoznawanie skażeń, umożliwiające natychmiastowe stwierdzenie wzrostu poziomu skażeń – opierając się na standardach i normach krajowych – prowadzone jest przez resortowe elementy Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania, na podstawie obowiązujących uregulowań prawnych.
4. Ostrzeganie i alarmowanie ludności lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej o skażeniach – realizują elementy KSWSiA do tego przeznaczone.
5. Opracowywanie ocen eksperckich stanu zagrożenia skażeniami i przygotowywanie zaleceń postępowania ochronnego – realizowane przez zespoły ekspertów działające w ramach resortowych elementów KSWSiA.
6. Doradztwo specjalistyczne w zakresie metodyki ograniczania zasięgu i skutków oddziaływania skażeń – realizowane przez zespoły ekspertów działające w ramach resortowych elementów KSWSiA.
7. Uruchamianie systemów wykrywania i alarmowania o skażeniach ludności lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz uruchamianie działań interwencyjnych – zadanie to realizowane jest zgodnie z procedurami obowiązującymi w poszczególnych elementach KSWSiA.

Koordinację w zakresie jednolitości i interoperacyjności funkcjonowania systemów wchodzących w skład krajowego systemu zapewnia Minister Obrony Narodowej we współpracy z ministrami właściwymi do spraw: wewnętrznych, zdrowia, administracji publicznej, rolnictwa, rynków rolnych, gospodarki morskiej, środowiska oraz gospodarki wodnej oraz dyrektorem Rządowego Centrum Bezpieczeństwa

Nadzoruje i koordynuje funkcjonowanie krajowego systemu Minister Obrony Narodowej za pomocą Centrum Dyspozycyjnego KSWSiA⁹.

Do zasadniczych zadań realizowanych przez CD KSWSiA należy zaliczyć:

1. Koordinację działań elementów wchodzących w skład krajowego systemu w sytuacji wystąpienia zagrożeń oraz podczas treningów i ćwiczeń.
2. Utrzymywanie łączności ze wszystkimi ośrodkami kierującymi resortowymi systemami włączonymi do KSWSiA.
3. Zbieranie informacji z elementów krajowego systemu oraz innych dostępnych źródeł o sytuacji skażeń na terenie kraju.
4. Prowadzenie analizy danych otrzymywanych z ogniw KSWSiA oraz prognozowanie sytuacji skażeń.

⁹ CD KSWSiA funkcjonuje na podstawie zapisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach. Na podstawie zapisów § 3 pkt. 2 powyższego rozporządzenia rolę CD pełni COAS.

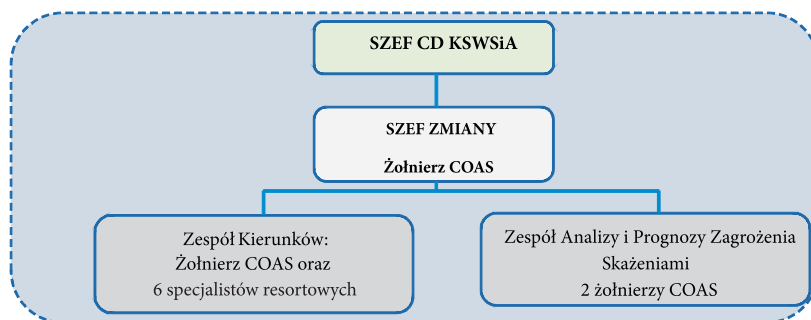
5. Zapewnienie sprawnego obiegu informacji o sytuacji skażeń pomiędzy elementami wchodzącymi w skład KSWSiA.
6. Opracowywanie w uzgodnieniu z pozostałymi elementami wchodzącymi w skład krajowego systemu propozycji i wniosków dotyczących:
 - utrzymywania i aktualizacji baz danych o źródłach zagrożeń;
 - utrzymywania odpowiednich sił i środków w gotowości do podjęcia działań oraz ich uruchamiania w przypadkach wystąpienia zagrożeń;
 - funkcjonowania, koordynacji i interoperacyjności krajowego systemu i przekazywanie ich do rozpatrzenia właściwym do tego organom.

CD KSWSiA jest komórką funkcjonalną Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń (COAS).

W przypadku uruchomienia krajowego systemu CD tworzą dwa zespoły funkcjonalne:

- Zespół Kierunków;
- Zespół Analizy i Prognozy Zagrożenia Skażeniami.

Pracę Centrum organizuje i nadzoruje Szef CD KSWSiA, natomiast pracą zespołów kieruje Szef Zmiany, który bezpośrednio jemu podlega. Przełożonym CD KSWSiA jest Minister Obrony Narodowej. Do składu zespołów na potrzeby ich działania na jednej zmianie wyznaczani są żołnierze z COAS oraz dodatkowo przedstawiciele poszczególnych resortów wchodzących w skład elementów krajowego systemu (między innymi: MRiRW, GIS, PAA, MSWiA, RCB, MGMiZŚ). Schemat organizacyjny oraz skład CD KSWSiA przedstawia rysunek 3.

Rys. 3. Struktura i skład CD KSWSiA

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Ogólna charakterystyka elementów wchodzących w skład Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania

Realizacja zadań w ramach KSWSiA przez resortowe systemy wykrywania i alarmowania o skażeniach oraz organy i jednostki organizacyjne dokonujące analizy

i oceny sytuacji skażeń oraz dokonujące opracowywania, ogłaszania i wprowadzania działań interwencyjnych nie zmienia ich podległości organizacyjnej, w szczególności podległości systemu SZ RP oraz systemów określonych w przepisach dotyczących prawa atomowego, administracji rządowej w województwie, chorób zakaźnych i zakażeń oraz zapobiegania zanieczyszczeniu morza przez statki.

2.3.1. System Wykrywania Skażeń Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (SWS SZ RP)

Nadzorowany jest przez Ministra Obrony Narodowej. Został utworzony w celu dostarczania dowódcom i sztabom wojskowym wszystkich szczebli dowodzenia informacji o użyciu BMR oraz innych zdarzeń skutkujących wystąpieniem skażeń. Informacje te są niezbędne do: ostrzegania i alarmowania wojsk własnych i sojusznicych o uderzeniach BMR i skażeniach; planowania działań bojowych w warunkach użycia BMR i wystąpienia skażeń¹⁰.

Strukturę organizacyjną SWS w SZ RP tworzą: źródła informacji, ośrodki analizy skażeń laboratoria analityczne. Kluczową i kierowniczą rolę tego systemu odgrywa Centralny Ośrodek Analizy Skażeń (COAS), który odpowiada w szczególności za koordynację działania elementów SWS SZ RP oraz wymianę informacji z właściwymi systemami sojuszniczymi i układu pozamilitarnego.

System ten realizuje zadania na terytorium kraju, do których należy zaliczać:

- wykrywanie uderzeń BMR lub innych zdarzeń skutkujących wystąpieniem skażeń;
- alarmowanie i ostrzeganie wojsk własnych i sojuszniczych o skażeniach;
- meldowanie o skażeniach;
- prognozowanie sytuacji skażeń; prowadzenie rozpoznania i monitoringu skażeń;
- oznakowanie rejonów skażonych i określanie rejonów zastrzeżonych;
- pobieranie i transport próbek skażonych materiałów, wykonywanie specjalistycznych analiz laboratoryjnych i ich interpretacja;
- odtwarzanie i ocena rzeczywistej sytuacji skażeń;
- opracowanie wniosków i propozycji działań wynikających z oceny sytuacji i skutków skażeń;
- prowadzenie baz danych o potencjalnych źródłach skażeń oraz o zdarzeniach, które skutkowały wystąpieniem skażeń.

¹⁰ Podstawy prawne – SWS SZ RP został utworzony i działa na podstawie Decyzji Ministra Obrony Narodowej nr 276/MON z dn. 21 lipca 2010 r. w sprawie organizacji, zadań i funkcjonowania Systemu Wykrywania Skażeń Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz decyzji nr 370/MON z dnia 6 grudnia 2013 r. zmieniającej decyzję w sprawie organizacji, zadań i funkcjonowania Systemu Wykrywania Skażeń Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Urz. MON z dn. 10 grudnia 2013 r.) wraz z późn. zm.

W czasie pokoju z SWS SZ RP wydzielany jest Podsystem Wczesnego Ostrzegania (PWO). Jego głównym zadaniem jest zwiększenie możliwości wczesnego wykrycia oraz reagowania systemu na zagrożenia. Skład PWO i stopień gotowości do działania regulują opracowane na każdy rok „Wytyczne Szefa Zarządu OPBMR – Organizatora SWS SZ RP”. Podsystem w sposób ciągły monitoruje sytuację radiacyjną za pomocą urządzeń do automatycznego pomiaru skażeń promieniotwórczych. Pomiary okresowe mocy dawki promieniowania oraz wykrywanie skażeń chemicznych prowadzą jednostki wykrywania zagrożeń (monitoringu), a w tym stacjonarne punkty monitoringu. Do pomiarów przystępuje się na polecenie przełożonego. Rozpoznanie i identyfikacja skażeń prowadzone są przy użyciu wyspecjalizowanych pododdziałów Wojsk Chemicznych po stwierdzeniu objawów lub możliwości wystąpienia skażeń. Meldunki o zaistniałych zdarzeniach sporządzane są zgodnie z obowiązującymi dokumentami i instrukcjami, a następnie przesyłane do przełożonych w systemie dowodzenia. Meldunki o sytuacji skażeń z ogniw SWS przesyłane są w systemie dyżurnych służb.

2.3.2. Sieci i systemy nadzoru epidemiologicznego i kontroli chorób zakaźnych

Działania z zakresu nadzoru epidemiologicznego nad chorobami zakaźnymi oraz zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych sprawowane są przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS). Kierunki działań jej organów wyznaczone są przez Głównego Inspektora Sanitarnego, który także koordynuje podejmowane przez organy Inspekcji Sanitarnej czynności. Główny Inspektor Sanitarny jest podległy i nadzorowany przez ministra właściwego do spraw zdrowia.

Zasady i tryb zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi oraz zakres działania PIS w tym zakresie określone zostały w dokumentach prawnych, które stanowią podstawę jego działania¹¹.

W sytuacji zaistnienia zdarzenia kryzysowego powiatowe i wojewódzkie stacje sanitarno-epidemiologiczne podejmują działania w oparciu o powiatowe i wojewódzkie plany zarządzania kryzysowego oraz wojewódzkie plany działania na wypadek wystąpienia epidemii, obejmujące m.in. zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego, zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych, zadania w zakresie monitorowania zagrożeń, tryb

¹¹ Ustawa z dn. 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2013 r., poz. 947 z późn. zm.); Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2011 r., nr 212, poz. 1263, z późn. zm.); Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 27 czerwca 2012 r. w sprawie warunków i sposobu przygotowania oraz wykorzystywania podmiotów leczniczych na potrzeby obronne państwa oraz właściwości organów w tych sprawach (Dz.U. z 2012 r., nr 741); Zarządzenie nr 26/03 Głównego Inspektora Sanitarnego z dn. 31 grudnia 2003 r. w sprawie jednostek chorobowych, zespołów objawów oraz zdarzeń, których wystąpienie powoduje uruchomienie systemu wczesnego powiadamiania o zagrożeniu epidemicznym.

uruchamiania niezbędnych sił i środków, procedury reagowania kryzysowego, jak również zasady współdziałania między służbami.

Natomiast w ramach bieżącego monitorowania sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych na terenie kraju powiatowe, wojewódzkie, graniczne stacje sanitarno-epidemiologiczne oraz wskazane przez nie specjalistyczne jednostki, właściwe ze względu na rodzaj zakażenia lub choroby zakaźnej, gromadzą informacje na temat zakażeń i zachorowań na poszczególne choroby zakaźne, zgonów z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej, ich podejrzeń oraz przypadków stwierdzenia dodatniego wyniku badania laboratoryjnego. Dane te, po weryfikacji, publikowane są na stronie internetowej Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, który na zlecenie Głównego Inspektoratu Sanitarnego opracowuje dane krajowe. Ponadto Główny Inspektor Sanitarny i wskazane przez niego podmioty współpracują z państwami członkowskimi Unii Europejskiej, Komisją Europejską i Europejskim Centrum do Spraw Zapobiegania i Kontroli Chorób w ramach wspólnotowej sieci nadzoru epidemiologicznego i kontroli chorób zakaźnych. W Głównym Inspektoracie Sanitarnym funkcjonuje punkt kontaktowy Systemu Wczesnego Ostrzegania i Reagowania (ang. EWRS – Early Warning and Response System), którego zadaniem jest m.in. wymiana informacji istotnych dla zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych.

Współpraca w ramach ww. punktów obejmuje przekazywanie i wymianę informacji, mających znaczenie dla zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych. Państwowa Inspekcja Sanitarna ponadto współpracuje m.in. w zakresie przekazywania i wymiany informacji na szczeblu lokalnym, regionalnym i centralnym w sytuacji wystąpienia zdarzenia kryzysowego z jednostkami właściwymi merytorycznie, tj. m.in. z konsultantami w dziedzinie epidemiologii i chorób zakaźnych, organami Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska.

2.3.3. System stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych i placówek prowadzących pomiary skażeń promieniotwórczych Państwowej Agencji Atomistyki (PAA)

Główną rolę w zakresie zadań dotyczących wykrywania skażeń promieniotwórczych odgrywa PAA. Prezes PAA koordynuje działania stacji i placówek pomiarowych oraz dokonuje systematycznej oceny sytuacji radiacyjnej kraju. Wyniki monitoringu radiacyjnego kraju stanowią podstawę dokonywanej przez Prezesa PAA oceny sytuacji radiacyjnej Polski, a w razie zaistnienia sytuacji awaryjnych – podstawę oceny zagrożenia i prowadzenia działań interwencyjnych. Pomiary wykonywane w ramach monitoringu krajowego i monitoringu lokalnego umożliwiają:

- ocenę sytuacji radiacyjnej kraju i ocenę zagrożenia radiacyjnego ludności w sytuacji zdarzeń radiacyjnych i w warunkach normalnych, a także badanie długookresowych zmian radioaktywności środowiska i żywności;

- prognozowanie skutków powodowanych zanieczyszczeniem środowiska substancjami promieniotwórczymi oraz podejmowanie ewentualnych działań prewencyjnych;
- szybkie wykrycie i alarmowanie o wzroście poziomu mocy dawek i skażeń promieniotwórczych w środowisku, służące głównie podejmowaniu odpowiednich działań, a także wypełnieniu postanowień konwencji i umów dwustronnych o wczesnym powiadamianiu o awariach jądrowych.

Funkcjonowanie systemu stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych i placówek prowadzących pomiary skażeń promieniotwórczych, a także zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej reguluje Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe oraz akty wykonawcze do tej ustawy¹².

Zadaniem stacji pomiarowych systemu wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych jest umożliwienie bieżącej oceny sytuacji radiacyjnej kraju, jak również wczesne wykrywanie skażeń promieniotwórczych w razie zaistnienia zdarzenia radiacyjnego. Placówki prowadzące pomiary skażeń promieniotwórczych środowiska i artykułów rolno-spożywczych wykonują metodami laboratoryjnymi pomiary zawartości skażeń promieniotwórczych w próbkach materiałów środowiskowych oraz w żywności i w paszach.

Pomiary wykonywane w ramach monitoringu ogólnokrajowego oraz monitoringu lokalnego prowadzone są przez: podstawowe i wspomagające stacje pomiarowe, tworzące system wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych; podstawowe i specjalistyczne placówki pomiarowe, prowadzące pomiary skażeń promieniotwórczych materiałów środowiskowych i żywności. Rolę jednostki koordynującej funkcjonowanie systemu monitoringu radiacyjnego sprawuje Centrum do Spraw Zdarzeń Radiacyjnych „CEZAR” PAA, a całość nadzoruje Prezes PAA. Ogólny schemat struktury tego systemu przedstawiono na rysunku 4.

Stacje i placówki przekazują wyniki pomiarów do Centrum do spraw Zdarzeń Radiacyjnych „CEZAR” PAA z częstotliwością określoną:

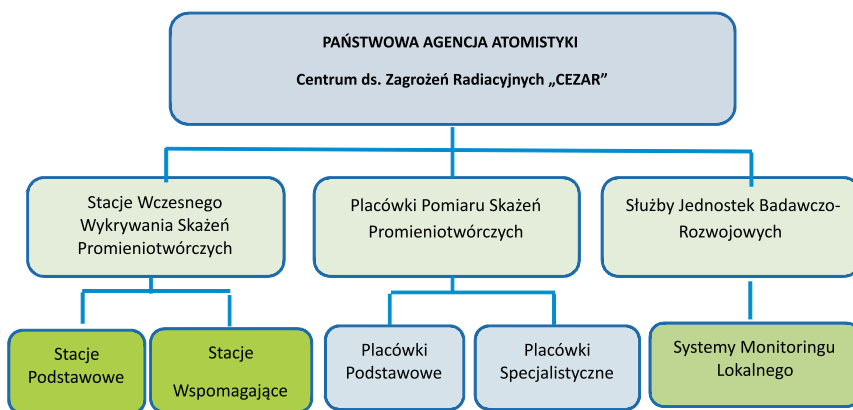
- dla warunków normalnych – w programach pomiarowych przygotowanych przez jednostki, w których działają te stacje i placówki zatwierdzonych przez Prezesa PAA;
- dla sytuacji zdarzenia radiacyjnego – przez Prezesa PAA stosownie do przebiegu zdarzenia. Sposoby wykonywania zadań przez stacje i placówki określa szczegółowo Rozporządzenie Rady Ministrów¹³.

Placówki prowadzące pomiary skażeń promieniotwórczych wykorzystują metody laboratoryjne do oznaczania stężenia radionuklidów w próbkach materiałów środowiskowych w żywności oraz w paszach. Placówki podstawowe wykonują

¹² Dz.U. z 2001 r., nr 3 poz. 18, Ustawa z dn. 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe.

¹³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 17 grudnia 2002 r. w sprawie stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych i placówek prowadzących pomiary skażeń promieniotwórczych.

w cyklu kwartalnym pomiar stężeń izotopów Cs-137 i Sr-90 w próbkach wody pitnej i powierzchniowej, mleka i innych produktów spożywczych oraz pasz. Pomiar są wykonywane zgodnie z technikami zatwierdzonymi przez Prezesa PAA. Do placówek specjalistycznych należy dziewięć instytutów naukowo-badawczych. Wykonują one bardziej szczegółowe i dokładniejsze pomiary stężenia izotopów alfa-, beta- i gamma- promieniotwórczych w próbkach środowiskowych. Opracowują ponadto projekty technik pomiarowych do jakościowego i ilościowego oznaczania radioizotopów w materiałach środowiskowych i w żywności, po czym przedstawiają je do zatwierdzenia Prezesowi PAA. Oba rodzaje placówek raz w roku uczestniczą w pomiarach porównawczych organizowanych na zlecenie Prezesa PAA.

Rys. 4. Struktura systemu monitoringu radiacyjnego

Źródło: Plan współdziałania jednostek organizacyjnych wchodzących w skład jednolitego KSWSiA

2.3.4. Wojewódzkie systemy wykrywania i alarmowania (SWA) oraz wojewódzkie systemy wczesnego ostrzegania o zagrożeniach (SWO)

Wojewódzkie systemy wykrywania i alarmowania oraz wojewódzkie systemy wczesnego ostrzegania o zagrożeniach, tworzone i nadzorowane są przez wojewodów.

Wojewódzkie SWA oraz wojewódzkie SWO są utworzone we wszystkich 16 województwach aktami prawa miejscowego – zarządzeniami wojewodów¹⁴.

¹⁴ Art. 17 ust. 6 i 7 ustawy z dn. 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2015 r., poz. 144, t.j.); art. 16 ust. 2 pkt 3 ustawy z dn. 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2013 r., poz. 1166, t.j.); § 3 pkt 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz.U. nr 96, poz. 850); § 4 pkt 1 lit. d rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 7 stycznia 2013 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach (Dz.U. z 2013 r., poz. 96).

Wojewodowie, w zarządzeniach o utworzeniu na terenie województwa SWA i SWO, określają zadania oraz zasady funkcjonowania systemu i jego strukturę na poziomie województwa, powiatu i gminy. O tworzeniu, organizacji, warunkach przygotowania do realizacji zadań, sposobie funkcjonowania i nieprzerwanym działaniu oraz uruchomieniu i rozwijaniu elementów systemów na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym w oparciu o wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 3 marca 2014 r. w sprawie normatywów, w zakresie zaopatrzenia organów i formacji obrony cywilnej [...] decydują w drodze zarządzeń, w zakresie swych kompetencji i w obszarze swego działania odpowiednio szefowie obrony cywilnej województw, powiatów i gmin. Nadzór i funkcje koordynacyjne nad funkcjonowaniem wojewódzkich SWA i SWO sprawuje Wojewoda poprzez Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego we współpracy z Wojewódzkim Zespołem Zarządzania Kryzysowego (WZZK) lub Zespołem Kierowania Obronnością Województwa (ZKOW) przy pomocy systemu Stałych Dyżurów Wojewody, z zastrzeżeniem, że ZKOW w celu zapewnienia ciągłości podejmowania decyzji i działań dla utrzymania (w tym także przywracania) bezpieczeństwa narodowego we wszystkich stanach i okolicznościach funkcjonowania państwa na potrzeby systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym wykorzystuje i przejmuje struktury zarządzania kryzysowego.

Struktury poszczególnych systemów SWO i SWA powoływanych na szczeblu wojewódzkim powiatowym i gminnym regulują także akty urzędowe Szefa Obrony Cywilnej Kraju¹⁵. Struktura SWA w województwie zależna jest od rodzaju i charakteru zagrożeń występujących na terenie województwa, jak również poszczególnych jego części. Określa ją organ powołujący, w tym przypadku wojewoda – szef obrony cywilnej województwa. SWA różnią się w poszczególnych województwach składem jednostek organizacyjnych i wyposażeniem, jednak ramowa organizacja SWA jest podobna. Wynika to z realizowanych zadań, w tym współpracy SWA z poszczególnymi województwami między sobą.

Szczegółowe procedury funkcjonowania określa organ powołujący. Na szczeblu wojewódzkim wojewoda – szef obrony cywilnej województwa. SWA w województwie jest przygotowany do funkcjonowania w wyższych stanach gotowości obronnej państwa i po wprowadzeniu stanów nadzwyczajnych. Może być także uruchamiany i rozwijany na podstawie zarządzeń terenowych szefów obrony cywilnej w czasie wystąpienia rozległych, nadzwyczajnych zagrożeń ludności i środowiska oraz w celu przeprowadzenia ćwiczeń i treningów. Całkowite lub częściowe rozwinięcie SWA

¹⁵ Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie ogólnych zasad przygotowania i zapewnienia działania systemu wykrywania i alarmowania (SWA) oraz systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach (SWO) w województwach, powiatach i gminach; Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 3 marca 2014 r. w sprawie wprowadzenia normatywów w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej oraz ich ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań.

następuje na podstawie zarządzenia szefa obrony cywilnej województwa – wojewody, na terenie co najmniej dwóch powiatów lub na obszarze całego województwa.

System Wczesnego Ostrzegania w województwie tworzą jednostki organizacyjne funkcjonujące i dyżurujące w czasie pokoju w stanie stałej gotowości. W praktyce SWO stanowią jednostki organizacyjne, służby, inspekcje posiadające całodobową służbę dyżurną lub osoby dyżurne wyposażone w środki łączności. Ponadto SWO mogą tworzyć służby dyżurne lub osoby dyżurne w zakładach, obiektach oraz na terenie instalacji stanowiących potencjalne zagrożenie dla ludności i środowiska w przypadku ich uszkodzenia lub awarii, a także inni przedsiębiorcy. Szczegółowe procedury funkcjonowania określa organ powołujący, w tym przypadku Wojewoda – Szef Obrony Cywilnej województwa. Punktem centralnym (centrum dyspozycyjnym) SWO w województwie jest WCZK.

W ramach SWO prowadzona jest wymiana informacji z jednostkami MON, Policji, Państwowej Straży Pożarnej, służb sanitarnych, meteorologicznych, ochrony środowiska, weterynaryjnych itp. w zakresie przekazywania danych dotyczących awarii, katastrof, skażeń, zakażeń i innych nadzwyczajnych zagrożeń dla ludności i środowiska.

Wyposażenie sprzętowe SWO na terenie województwa określa organ powołujący, w tym przypadku wojewoda – Szef Obrony Cywilnej województwa w zależności od obszaru zadaniowego, do realizacji którego jest przeznaczony. Obecnie brakuje standardów ogólnopaństwowych dotyczących wyposażenia i organizacji SWO.

2.3.5. System nadzoru epizootycznego, fitosanitarnego, nadzoru nad bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego i paszami oraz nadzoru nad produktami rolno-spożywczymi przez ministrów właściwych do spraw rolnictwa i rynków rolnych

System nadzoru epizootycznego realizuje zadania z zakresu nadzoru epizootycznego nad chorobami zakaźnymi zwierząt i ich kontroli – sprawowane są przez Inspekcję Weterynaryjną. Kierunki działań jej organów wyznaczane są przez Głównego Lekarza Weterynarii, który także koordynuje podejmowane przez organy Inspekcji Weterynaryjnej czynności. Główny Lekarz Weterynarii nadzorowany jest przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

System nadzoru fitosanitarnego realizuje natomiast działania z zakresu nadzoru fitosanitarnego – sprawowane są przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN)¹⁶. Kierunki działań jej organów wyznaczane są przez

¹⁶ Zakres kompetencji Inspekcji Weterynaryjnej określony został w art. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz.U. z 2010 r., 112. 744 j.t. z późn.zm.) i obejmuje obok ochrony zdrowia zwierząt, bezpieczeństwo produktów pochodzenia zwierzęcego oraz weterynaryjną ochronę zdrowia publicznego.

Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, który kontroluje i koordynuje pracę i współpracę między jednostkami organizacyjnymi PIORiN oraz współpracę między innymi jednostkami, w zakresie spraw związanych ze zdrowiem roślin na terenie całego kraju.

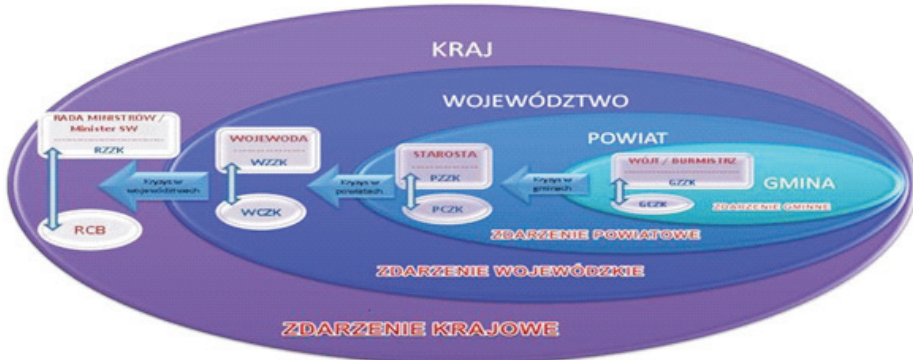
3. Perspektywy rozwoju i doskonalenia Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania

Rozwój Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania musi polegać na ciągłym doskonaleniu tego, co udało się już wypracować, jak również na szukaniu nowych rozwiązań organizacyjno-funkcjonalnych oraz wprowadzaniu nowej generacji sprzętu w zakresie zdalnej detekcji i monitoringu skażeń. W swojej działalności winien uwzględniać ciągle zmieniające się środowisko bezpieczeństwa. Istotną rolę w nim musi odgrywać międzyresortowy Zespół ds. doskonalenia i funkcjonowania KSWSiA. Zespół ten winien posiadać stały status umocowany prawnie, a nie jak jest obecnie – być powoływany do funkcjonowania na określony czas. Jego główne zadania, powinny dotyczyć monitorowania funkcjonowania systemu, nowelizacji aktów prawnych regulujących funkcjonowanie krajowego systemu, ale także wprowadzania nowych rozwiązań organizacyjno-funkcjonalnych, proceduralnych oraz technicznych. Niezwykle znaczenie dla dalszego rozwoju i doskonalenia Krajowego Systemu ma programowanie, przygotowywanie i prowadzenie treningów oraz ćwiczeń, które pozwolą na wypracowanie i wdrożenie istotnych wniosków, co do praktycznego jego funkcjonowania. Znamienitym tego przykładem może być wdrożenie wniosków wypracowanych podczas ostatnich treningów i ćwiczeń, między innymi ćw. PATROL 2015, którego rozmach obejmujący obszar całego kraju, jak i podejmowana problematyka poszczególnych resortów pozwoliła na doskonalenie wypracowanych już procedur, jak również zgranie jego poszczególnych elementów.

Kolejnym ważnym zadaniem jest utrzymywanie w ciągłej aktualizacji „Planu współdziałania jednostek organizacyjnych wchodzących w skład jednolitego Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania”. Doświadczenia z trzech treningów oraz ćwiczenia pozwalają wyciągnąć wnioski i bardziej szczegółowo opisać zasady funkcjonowania i procedury obowiązujące w krajowym systemie.

Obecnie brakuje standardów ogólnokrajowych regulujących wyposażenie i organizację Systemu Wczesnego Ostrzegania na terenie województw. Ujednolicenie wyposażenia oraz organizacji funkcjonowania zapewniłby i poprawił szybki i sprawny monitoring oraz przepływ informacji o sytuacji skażeń w danym administrowanym obszarze, a tym samym umożliwiłby właściwym decydom podejmowanie działań zapobiegawczych, interwencyjnych czy izolacyjnych.

Zarządzanie kryzysowe posiada budowę i strukturę hierarchiczną obejmującą wszystkie poziomy administracji państwa, zarządzania państwem, szczególnie w sytuacjach kryzysowych (rys. 5).

Rys. 5. Struktura zarządzania kryzysowego
 Źródło: Opracowanie RCB

Krajowy System Wykrywania Skażeń i Alarmowania jest integralną częścią całego systemu zarządzania kryzysowego kraju. Swą strukturą organizacyjną i funkcjonalną stanowi istotny element, którego fundamentalnym zadaniem jest wspieranie systemu kierowania zarządzaniem kryzysowym na wszystkich szczeblach, w dość specyficznych, a zarazem często skomplikowanych sytuacjach wystąpienia czy też możliwości wystąpienia skażeń czy zakażeń.

Tworzenie wspólnego, narodowego systemu bezpieczeństwa jest naszym wspólnym dobrem, zapewniającym nam spokojne życie, realizację naszych planów narodowych, jak również osobistych – tych bliskich i tych perspektywicznych.

LITERATURA

- [1] GRYZ J., KITLER W., *System reagowania kryzysowego*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2012.
- [2] KITLER W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania systemu*, AON, Warszawa 2013.
- [3] KITLER W., DRABIK K., SZOSTEK I., *System bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2014.
- [4] KOT B., BARAŃSKI J., *Funkcjonowanie Krajowego Systemu wykrywania Skażeń i Alarmowania*, Konferencja KSWSiA – Józefów, kwiecień 2016. Warszawa 2016.
- [5] PIĄTEK Z., ZDROJEWSKI A., *Bioterroryzm*, Wyd. Stowarzyszenie Ruch Wspólnot Obronnych, Warszawa 2013.
- [6] SIENKIEWICZ-MAŁYJUREK K., KRYNOJEWSKI F., *Zarządzanie kryzysowe w administracji publicznej*, Wyd. Difin, Warszawa 2010.
- [7] *Plan współdziałania jednostek organizacyjnych jednostek organizacyjnych wchodzących w skład jednolitego KSWSiA*, Warszawa 2016.